

U fokusu – Strukovno obrazovanje i osposobljavanje HRVATSKA

Strukovno obrazovanje i osposobljavanje u Hrvatskoj

Strukovno obrazovanje i osposobljavanje ima važnu ulogu u Hrvatskoj. Nadležno tijelo za strukovno obrazovanje je Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, uz podršku Agencije za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih (ASOO). Agencija je odgovorna za razvoj strukovnih kurikuluma, kontinuirani profesionalni razvoj strukovnih nastavnika, natjecanja učenika i za osiguravanje kvalitete. Zakon o strukovnom obrazovanju iz 2009. godine ojačao je suradnju kroz povećanu ulogu resornih ministarstava, socijalnih partnera, Hrvatske obrtničke komore, Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje, stručnih udruženja i drugih dionika. Zakonom su uspostavljena strukovna sektorska vijeća s velikim brojem dionika, koja su informirala strukovno obrazovanje o potrebama tržišta rada i visokog obrazovanja. Od donošenja Zakona o Hrvatskome kvalifikacijskom okviru (HKO) 2013. godine, 25 sektorskih vijeća pokrivaju opće, strukovno i visoko obrazovanje. Kako bi potaknulo razvoj ljudskih potencijala, stimuliralo konkurentnost i ostvarilo strateške ciljeve Hrvatske, Nacionalno vijeće za razvoj ljudskih potencijala procjenjuje, vrjednuje i koordinira politike obrazovanja, zapošljavanja te politike cjeloživotnoga profesionalnog usmjeravanja, regionalnu politiku i razvoj HKO-a.

Svi strukovni programi, u različitim omjerima, kombiniraju stručne i opće kompetencije, većina ih uključuje obvezno učenje temeljeno na radu, a trajanje i vrsta varira između različitih strukovnih programa. Škola odlučuje o prijelazu učenika s programa niže razine u programe više razine.

Redovno strukovno obrazovanje javno je financirano i besplatno je za sve. Učenici započinju strukovno obrazovanje s 14 ili 15 godina starosti po završetku obveznoga osnovnoškolskog obrazovanja (ISCED-P 244). U cjelokupnoj srednjoškolskoj populaciji na početku 2015./2016. školske godine, 71,3% učenika upisalo je redovno strukovno obrazovanje. Oko dvije trećine učenika strukovnih škola pohađalo je četverogodišnje, a jedna trećina trogodišnje školske programe. Manji broj učenika pohađao je kraće, jednogodišnje i dvogodišnje strukovne programe (ISCED-P 351).

Četverogodišnji strukovni programi koji se većinom izvode u školama (ISCED-P 354), ali osiguravaju i učenje temeljeno na radu, vode

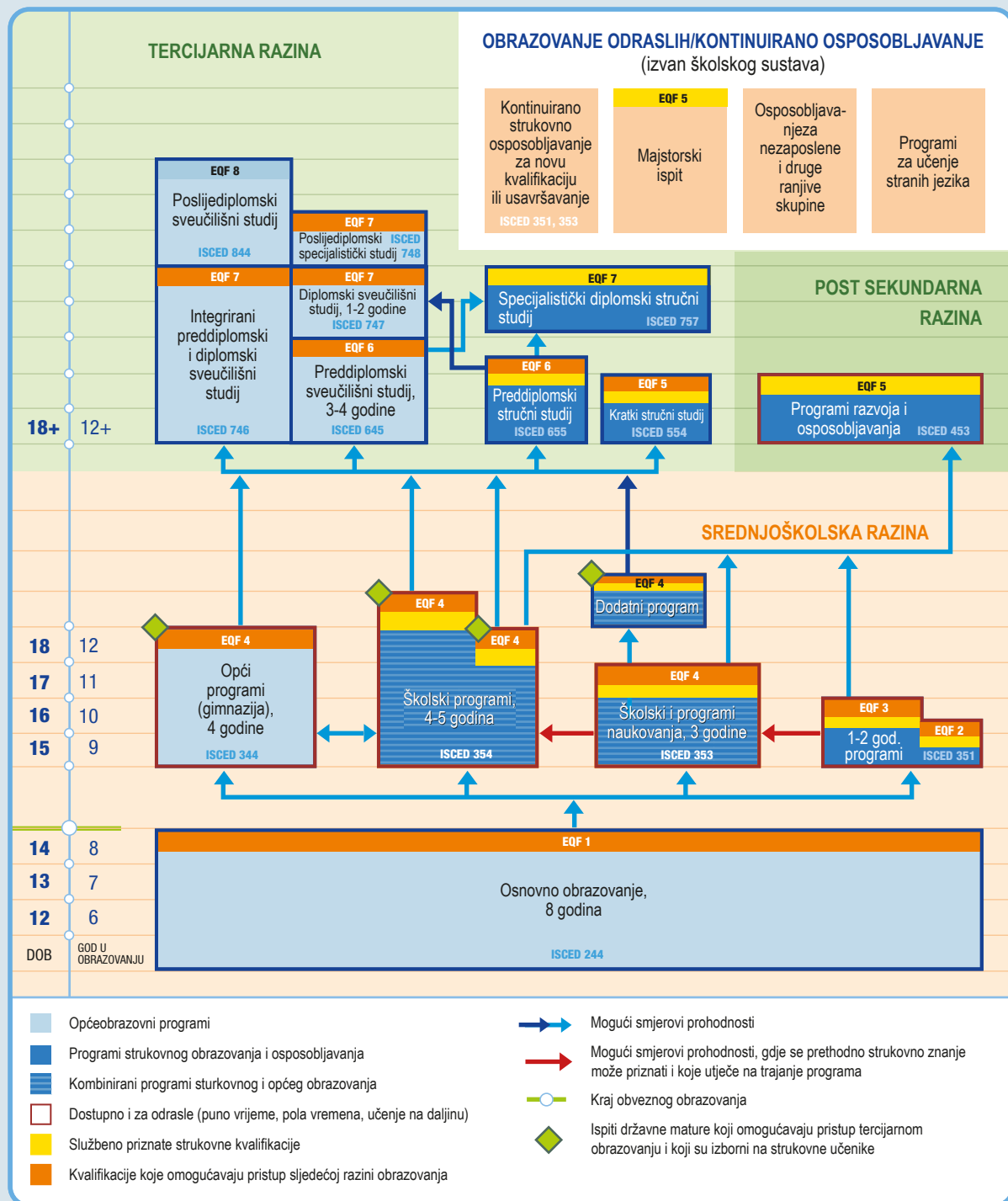
kvalifikacijama razine 4.2 HKO-a i 4 Europskoga kvalifikacijskog okvira (EKO). Ovi „tehnički“ programi omogućuju upis u visoko obrazovanje uspješnim polaganjem ispita državne mature koje provodi i vrednuje Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja (NCVVO). Većina učenika četverogodišnjih strukovnih programa koristi ovu mogućnost.

Trogodišnji strukovni programi (ISCED-P 353) omogućuju pristup tržištu rada i vode kvalifikacijama razina 4.1 HKO-a i 4 EKO-a te se većinom provode kroz naukovanje uz značajni udio učenja temeljenog na radu u tvrtkama. Od 2014. godine maturanti iz ovih programa mogu upisati opcionalni jednogodišnji do dvogodišnji prijelazni program čiji im uspješan završetak osigurava pravo pristupa ispitima državne mature kako bi mogli pristupiti visokom obrazovanju. Ovi programi omogućuju stjecanje razine četverogodišnjeg strukovnog obrazovanja.

Na razini visokog obrazovanja strukovno se obrazovanje provodi na veleučilištima, u obliku kratkih stručnih studija (ISCED-P 554) te prediplomskih stručnih studija (ISCED-P 655), usmjerenih na primijenjene znanosti. Učenje po ovim programima uglavnom uključuje veliko praktično radno iskustvo i vodi kvalifikacijama razina 5 i 6 HKO-a i EKO-a. Postoje također i kraći programi.

Obrazovanje i osposobljavanje odraslih (za osobe starije od 16 godina) pokriva širok spektar mogućnosti, a uglavnom je u obliku kratkih programa usavršavanja ili prekvalificiranja. Nudi se u rasponu od tečajeva za stjecanje jednostavnih ili složenih vještina do cjelovita formalnoga srednjoškolskog obrazovanja i osposobljavanja. Preduvjeti za pristup post-sekundarnim strukovnim programima za odrasle uključuju relevantno redovno strukovno obrazovanje i osposobljavanje i/ili određeni broj godina profesionalnog iskustva. Ako ustanova za obrazovanje odraslih izdaje svjedodžbe na razini srednjoškolskog strukovnog obrazovanja, za svoje programe mora dobiti odobrenje Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta.

Strukovno obrazovanje i osposobljavanje u Hrvatskom obrazovnom sustavu

NB: ISCED-p 2011.

Izvor: Cedefop, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta RH i ReferNet Hrvatska.

Posebnosti sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja

Strukovno obrazovanje i osposobljavanje u Hrvatskoj ima dvije glavne uloge. Pored pripreme za ulazak na tržište rada, ono omogućuje i nastavak obrazovanja u tercijarnom obrazovanju, prvenstveno kroz četverogodišnje strukovne programe. Učenici četverogodišnjih strukovnih programa polovicu svoga vremena posvećuju stjecanju općeobrazovnih kompetencija. Gotovo 80% učenika nakon završenog četverogodišnjeg strukovnog programa polaže ispite državne mature, a oko 60% nastavlja s visokim obrazovanjem. Udio sudjelovanja u srednjem strukovnom obrazovanju među najvišima je u EU.

Hrvatska ima najniži udio ranog napuštanja školovanja u EU (2,7% u 2014., u usporedbi s EU prosjekom od 11,1%) čime je već ispunila svoj nacionalni cilj od 4 % zadan u okviru Europa 2020.

Službe za podršku dostupne su učenicima u svim strukovnim školama. Škole su po zakonu dužne zaposliti ili psihologa ili pedagoga koji prati procese podučavanja i učenja te izvanškularne aktivnosti. Većina škola zapošljava oba tipa stručnjaka za podršku. Neke škole imaju i socijalne pedagoge (defektologe) koji pomažu učenicima s teškoćama u učenju.

Samovrjednovanje u strukovnim školama dio je sustava za osiguravanje kvalitete koji je razvijen u skladu s EQAVET-om. Sustavno prikupljanje informacija i praćenje procesa poboljšavanja kvalitete u strukovnim školama moguće je zahvaljujući obuhvatnom mrežnom alatu e-Kvaliteta (<http://e-kvaliteta.asoo.hr>). Alat omogućava i međusobne usporedbe škola.

Ministarstvo obrazovanja i ASOO pokrenuli su 2008. godine kurikularnu reformu strukovnog obrazovanja kojom su uvedene kvalifikacije temeljene na skupovima ishoda učenja i kreditnim bodovima, kao i modularni kurikulumi temeljeni na ishodima učenja. Novi su kurikulumi temeljeni na standardima zanimanja i kvalifikacija koji su razvijeni u bliskoj suradnji s poslodavcima. U pripremi je sustav priznavanja prethodnog učenja/priznavanja neformalnog i informalnog učenja.

Izazovi i odgovarajuće mjere politika

Unatoč početnim naporima reforme strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, većina strukovnih kurikuluma tek mora biti ažurirana kako bi bili relevantniji za potrebe tržišta rada. Potrebno je povećati udio i kvalitetu učenja temeljena na radu. Uložiti će se više napora u širenje reforme strukovnog obrazovanja i osposobljavanja uz podršku EU-ovih strukturnih fondova u razdoblju 2015.-20. Najveći značaj bit će na kurikularnoj reformi, razvoju nacionalnoga strukovnog i sektorskih kurikuluma te unaprjeđenju učenja temeljena na radu u svim oblicima strukovnog obrazovanja i osposobljavanja. Program razvoja sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja za 2015.-20. usmjerit će daljnje reforme.

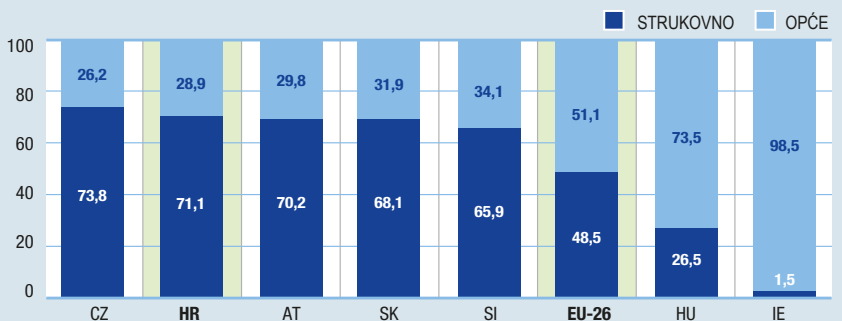
Stopa nezaposlenosti mladih dobne skupine od 15 do 24 godine je vrlo visoka. U 2014. godini udio nezaposlenih u populaciji mladog bio je 45,5%, odnosno 19,3% nezaposlenih i neuključenih u procese obrazovanja i osposobljavanja. Sheme Garancije za mlade trebale bi pomoći mladim ljudima da nađu zaposlenje, naukovanje, usavršavanje ili priliku da nastave obrazovanje ili osposobljavanje u roku od četiri mjeseca od završavanja obrazovanja ili gubitka posla. Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije (listopad 2014.) za cilj ima poboljšanje vještina i kompetencija građana Hrvatske i njezinu gospodarsku konkurentnost.

Sudjelovanje u obrazovanju odraslih (kontinuiranom osposobljavanju) od 2,5% među najnižima je u EU, a u posljednjih nekoliko godina dodatno opada. Postoje poticajne mjere za poslodavce u obliku smanjenja poreza na troškove obrazovanja odraslih do 50% (70% za mala i srednja poduzeća). Odaziv tvrtki je, međutim, nizak zbog nedostatne informiranosti s jedne strane i složenosti potrebnih administrativnih procedura s druge. Nove mjere za rješavanje ovih problema predviđene su u okviru operativnih programa strukturnih fondova EU-a za razdoblje 2015.-20.

Obrazovanje i osposobljavanje u brojkama

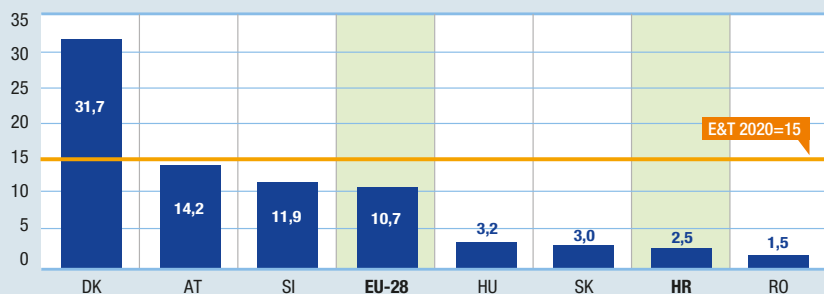
Učenici upisani u srednjoškolske programe strukovnog obrazovanja i općeg obrazovanja (ISCED 2011 razina 3)
% svih učenika u višem srednjoškolskom obrazovanju, 2013

NB: 48,5% je privremeno izračunati EU prosjek za 2013. temeljem dostupnih podataka po zemljama (26 zemalja)

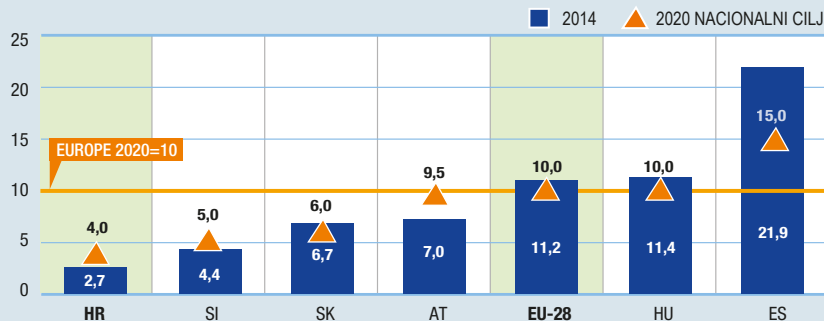
Izvor: Cedefopovi izračuni temeljem Eurostat-a, UOE prikupljanja podataka o obrazovnim sustavima, datum izračuna 22. srpnja 2015.

Cjeloživotno učenje
% udio stanovništva u dobi od 25 do 64 godine koji su sudjelovali u obrazovanju ili usavršavanju u razdoblju od četiri tjedna prije anketiranja, 2014

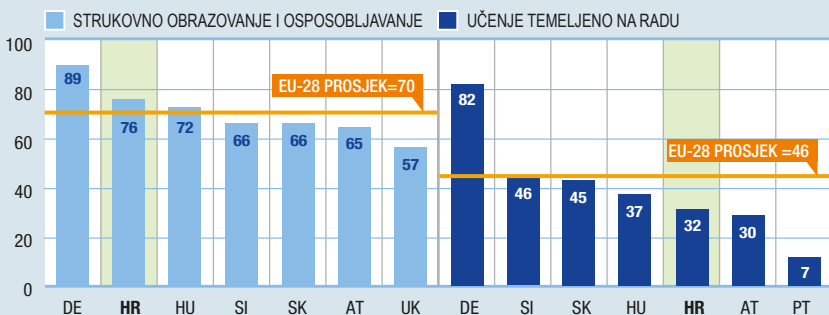
Izvor: Eurostat, Anketa o radnoj snazi, datum izračuna 22. srpnja 2015.

Osobe koje rano napuštaju obrazovanje i osposobljavanje
% osoba koje rano napuštaju obrazovanje i osposobljavanje, 2014

NB: Prekid u vremenu praćenja u svim zemljama; niska pouzdanost podataka za HR; definicija nacionalnog cilja razlikuje se za ES.
Izvor: Eurostat, Anketa o radnoj snazi, datum izračuna 22. srpnja 2015.

Udio zaposlenika (dob 24 do 64) sa srednjom razinom obrazovanja (ISCED 3-4) koji su stekli strukovnu kvalifikaciju i čije najviše obrazovanje je uključivalo neki oblik učenja na radnom mjestu (%), 2014

NB: Strukovno obrazovanje i osposobljavanje: ispitanici ankete opisali su svoje najvišu stečenu kvalifikaciju kao strukovnu
Učenje temeljeno na radu: obrazovanje je uključivalo učenje na radnom mjestu (npr. naukovanje, pripravnost, drugi oblici učenja temeljenog na radu)

Izvor: Cedefop European skills and jobs survey, 2014.

Dodatne informacije:

- Cedefop ReferNet Croatia (2015). VET in Europe: country report Croatia.
http://libserver.cedefop.europa.eu/vetelib/2014/2014_CR_HR.pdf
- Eurydice (2015). Croatia: overview. In: European Commission (ed.). *Eurydice*.
<https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Croatia:Overview>
- Hrvatski sabor (2014). Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije.
www.asoo.hr/UserDocsImages/Strategija%20obrazovanja,%20znanosti%20i%20tehnologije.pdf

http://www.mzos.hr	Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta
http://www.asoo.hr	Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih
http://www.azoo.hr	Agencija za odgoj i obrazovanje
http://www.azvo.hr	Agencija za znanost i visoko obrazovanje
http://www.mobilnost.hr	Agencija za mobilnost i programe EU
http://www.ncvvo.hr	Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja
http://www.minpo.hr	Ministarstvo poduzetništva i obrta
http://www.hup.hr	Hrvatska udruga poslodavaca
http://www.hgk.hr	Hrvatska gospodarska komora
http://www.hok.hr	Hrvatska obrtnička komora

Ova publikacija temelji se na podacima ReferNet Hrvatska.

CEDEFOP

Europski centar za razvoj strukovnog
osposobljavanja

Europe 123, 57001 Thessaloniki, GRČKA
PO Box 22427, 55102 Thessaloniki, GRČKA
Tel. +30 2310490111, Faks +30 2310490020, E-pošta: info@cedefop.europa.eu

Copyright © Europski centar za razvoj strukovnog osposobljavanja (Cedefop), 2015
Sva prava pridržana.

www.cedefop.europa.eu

Ured za publikacije

978-92-896-1990-5

9 789289 619905